

СТАНОВИЩЕ

от доц. Веселина Георгиева Иванова, доктор
Тракийски университет, гр. Стара Загора

върху дисертационен труд,
представен за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
на тема: „Състояние и тенденции в развитието на интегралните
технически параметри при стила бруст – жени в световния елит”
Автор на дисертационния труд: ас. Димитър Николов Трендафилов
Научен ръководител: проф. Николай Изов, доктор

1. Актуалност на темата на дисертационния труд

Моделът на състезателната дейност по плуване съдържа широк комплекс от параметри. Познаването на тези от тях, които осъществяват детерминираща функция спрямо останалите, е съществено условие за ефективното управление на спортно-тренировъчния процес. В научните изследвания в областта на високото спортно майсторство се откроява тенденция към теоретичното осмисляне с нов прочит на традиционния опит за опериране на елементите на спортното постижение. В такава посока, разработената от ас. Димитър Трендафилов тема в дисертационен труд, е значима за съвременната спортно-състезателна практика.

2. Структура, съдържание, методология и приноси моменти на дисертационния труд

Общият обем на дисертационния труд е от 167 страници, включително изводи, препоръки, използвана литература и приложения. Съдържателната част е онагледена с 2 диаграми, 41 таблици (16 от които в приложенията), 3 фигури, 4 снимки.

Постановъчната част е разработена върху анализа на 136 специализирани източника, от които 94 са на кирилица, 30 – на латиница и 12 Интернет ресурса, свързани коректно с разглеждания проблем.

Изградена е правилна структура на дисертационното изложение – увод; в четири раздела основна част, съдържаща: теоретична постановка; цел, задачи, методика и организация на изследването; резултати и тяхното обсъждане; обобщени изводи и препоръки; приложения.

В **част първа** е представена спецификата на плувния стил бруст, профил жени, на основата на критичен анализ на развитието на

състезателното плуване в световен мащаб. В отделните параграфи на частта са проследени измененията в техниката; в правилата; взаимовръзката между интегралните технически параметри и тактика за преодоляване на отделните дистанции в стила. Като положителен момент отчитам представените в края ѝ обобщения, направени и в следствие на проведеното от Трендафилов пилотно проучване.

Установен е дефицит в специализираните източници на информация за динамиката на световните рекорди, проследена върху широки представителни съвкупности от годишните ранглисти; ранглистите с финалистите от Олимпийски игри, Световни първенства и др.

Очертани са методологическите основания за изследване влиянието на половите различия върху средната скорост, темпа и крачката в отделните плувни дисциплини; необходимостта от перманентна актуализация на моделите на състезателната дейност за различните типове плувци.

В контекста на проведеното дисертационно проучване е отчетена и липсата на информация за ефективността на техниката на най-силните представители на стила бруст. Авторът констатира „традиционно занижено внимание и интерес към представителите на женския пол“, за които не се откриват както най-общите, така и най-характерните параметри.

Трендафилов отбелязва, че съвременната спортно-тренировъчна дейност се нуждае от ясна представа за факторите, от които зависи състезателната ефективност. Количественото дефиниране на детерминиращите моделни характеристики и качествената им определеност, според автора, биха намерили конкретен практически израз в спортно-тренировъчния процес.

Втора глава представя дизайна на изследването. Целта и задачите са в синхрон с хипотезата и адекватни на методиката на направения анализ. Коректно са описани обектът и предметът на научното изследване. Целта е декомпозирана в шест изследователски задачи, които докторантът решава чрез представената и статистически добре защитената в *третия раздел* на дисертацията изследователска дейност.

В глава трета е обобщена и систематизирана информация, проследяваща класирането на брусистките във финалите на 50, 100 и 200-метровите дисциплини, хронологично обособени и съпоставени: в две 10-годишни зони за 50-метровата дистанция; в три 20-годишни – за 100-

метровата дистанция и също три зони, но с различна продължителност всяка – за 200-метровата брстова дисциплина.

В следващите два параграфа на третата част на дисертационното изследване е проследена динамиката на скоростта и промените в темпа на плуване и крачката в дисциплините 100 и 200 м брст, жени, постигнати от осемте финалистки в петте шампионата в периода 2000 – 2009 година – Олимпийските игри в Сидни и Атина и Световните първенства във Фукуока, Монреал и Рим.

В двете дисциплини детайлно са обсъдени средната скорост на плуване и отклоненията от нея в съставлящите дистанцията 50-метрови дължини; стандартното отклонение; коефициентът на вариация и плътността (размаха) на финала, средните стойности на ръста и телесното тегло на финалистките.

Погледът на автора към аспекти на приложения от брусистките тактически вариант на плуване по дистанцията е с фокус върху постигнатата състезателна ефективност и очертаващи се в тази връзка тенденции. Пример в това отношение са направените от Трендафилов изводи за експериментиране на агресивен стил в противовес на утвърдения принцип за равномерно плуване по дистанцията; за опити за индивидуализация на тактиката, базираща се на силните страни на състезателя – реципрочното равнище на развитие на енергообезпечаващите състезателното му плуване механизми.

Известно е, че търсенето на оптималното съотношение между темп и крачка е един от ключовите въпроси на техническата подготовка на плувеца и пряко кореспондира с постигнатата от него състезателна ефективност. Основано на обстоен анализ, Трендафилов сочи прояви на разнообразни съчетания между темп и крачка при изследваните от него състезателки във финалните плувания на 100 и 200 м брст, прояви, които са независими, например, от техния ръст. Аргументирано, за автора най-същественият раздел от анализа е този, в който се изяснява как приложеният темп се отразява на скоростта на плуване. В този контекст, откроява две тенденции за изследвания десетгодишен период в плуването на 200 м брст, жени: наличие на слаба, но добре забележима тенденция за уравновесяване и минимално снижаване на средния темп, и по-отчетлива – за ограничаване типичното повишаване честотата на загребване на IV-то 50 м, спрямо III-то 50 м.

В последния параграф на част трета са анализирани взаимовръзките между спортния резултат на 100 и 200-метровите дистанции в стила бруст, жени, и компонентите на състезателната дейност (реализираните скорости с техните изменения в отделните части на дистанцията; аналогичните им темп и крачка, като причина на тази динамика; реакцията на старт; времето за преодоляване на 15-метровия стартов сектор; времето за обръщане в зоната на 15 м; финалните 5 м; възрастта и ръста на участниците във финала). Направен е изводът, че установените взаимовръзки между елементите на състезателната дейност могат да бъдат само насочващи и прилагани условно (т.е. задължително с отчитане на особеностите на индивидуалния тип), тъй като разликите в индивидуалната специфика на състезателите (ръст, тегло, възраст, вариант на стила бруст) размиват количествените стойности на ключови елементи на състезателната дейност, характерна за различните индивидуални типажки.

Дисертационният труд е написан на четивен език, в професионално издържан стил. Приложенията коректно отразяват обсъжданите в разработката данни. Изводите, детайлно развити, и произтичащите от тях препоръки, логично следват от извършения теоретичен анализ на специализираните литературни източници и документация.

4. Заключение

Направеният в предходния параграф на становището преглед на структурата, съдържанието и методологията на дисертационния труд показва, че „Състояние и тенденции в развитието на интегралните технически параметри при стила бруст – жени в световния елит” е научно-приложен труд с определени научни приноси. Авторът демонстрира компетентност по представената тема, умение да обобщава научно знание и творчески да анализира моделирана информация.

На това основание предлагам на Уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Димитър Николов Трендафилов в научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. МЛФ), професионално направление 7.6. „Спорт“.

22.08.2018 г.

Член на научното жури:

/доц. Веселина Иванова, доктор/

Чл.2 33ЛД